

Жаніхі

Аперэта ў 2-х актах

Словы Міхала Лапіцкага
Музыка Фларыяна Міладоўскага

З польскай мовы пераклаў

Васіль Сёмуха

Асобы:

Пані Кудліцка — жонка рэфэрэндара
Окця — яе ўнучка,
Граф Эрык
Пан Павал Квіквэцкі — юрыст-практыкант
Пан Рэгент
Цыпа, габрэйка-крамарка
Юлька — служанка

Акт I

Сцэна I

Рэфэрэндарова (Бабуля) і Окця.
*(Бабуля сядзіць за сталом бокам да сцэны ў акулярах і раскладвае карты.
Окця перад люстрам прышпільвае кветкі.)*

Окця *(кідаючы кветкі на столік пад люстрам)*
Фі, бабуля! Хто ж бо калі бачыў, каб у кветкі клалі наготкі — добра ж было б, каб я ўшпіліла. Гэта колер здрады, не хачу, каб хто падумаў, што я здрадлівая *(ушпільвае фіялку ў валасы)*. Во, гэта зусім іншая рэч, фіялка — кветка нявіннасці.

Бабуля *(раскладваючы карты)*
Ай, Окця, Окця! Лепш бы табе наготкі, толькі б табе баламуціць, а замуж не думаеш.

Окця *(убок)*
Бабуля толькі бурчыць і бурчыць. *(Падыходзячы)* А бабуля, мусіць, замаладзь была такая самая, — усе ж бо кажучь, што я чыста ў бабулю ўдалася *(цалуе яе ў руку і рукавом незнарок скідае са стала некалькі карт)*.

Бабуля

Окця, ну што ты вырабляеш! На сваю бяду ўзяла цябе на старасці да сябе — і толькі клопату набылася з табою! Мала мне тае турботы з жаніхамі, дык яшчэ ты мне кожны дзень карты блытаеш. Ішла б ужо сабе замуж — і мне спакайней будзе.

Окця

Пайду, пайду, бабулечка, толькі не падганяй мяне, а то я памылюся ў выбары (збірае карты і кладзе іх на стол).

Бабуля

От жа ж бяда мне з гэтым дзяўчом! Ужо два расклады зрабіла, што там у Ізабэлькі будзе, сын ці дачка, а гэтая шалапутка заўсёды ўсё сапсуе.

Окця

Ай, я ўжо ўсё склала, як было, хай ужо бабуля не гневаецца, а я затое песеньку паспяваю файную.

Спеў № 1

Ой, калі мне ўсмешкай свеціць
Маладосць маіх гадоў,
Гэта будучыня меціць
Шчасьцем лёс мой пагатоў.
Я з усмешкай расцвітаю
Ў васямнаццаць яркіх лет
І з усмешкаю вітаю
Неба і зямны мой свет, —
цэлы свет.

Падзівіцца ў люстра рада, —
Бачу там чароўны квет,
Можа, гэта і няпраўда,
Можа, йначай бачаць свет.
Я таго б яшчэ жадала,
Каб і свет вялебніў шмат,
Ды маіх жаданняў мала,
Ім не кожны будзе рад,
будзе рад.

Так хачу, каб проста з моста:
Юны, старац, бедны, пан,
Лысы, сівы, нізкі, тоўсты
Казё, Пётр, Антось ці Ян,
Нават Гавал ці Пратазы
Каб кахаў,— мне па нутру,
А баіцца хто паразы,
Слёзкі я таму утру,
слёзкі ўтру.

Бабуля

І што ты сабе выдумляеш, Окця! Жартуеш, гарэзуеш, — а вось як памру, цяжка табе будзе на свеце, калі замуж не пойдзеш.

Окця
Э! Навошта, бабуля, пра смерць заводзіць.

Бабуля
Але ж яна прыйдзе, (задаволена) во — будзе ўнук (нюхае табаку).

Окця
А бабуля дарма мяне зганіла.

Бабуля
Затое і прылашчу. Падай мне панчоуху і клубок.

Окця (падаючы)
Толькі прашу, не трэба пра смерць, бо заплачу, а бабуля вельмі не любіць, калі я плачу.

Бабуля
Вядома ж не люблю, але мушу, каб ты перастала сваволіць, а выбрала б лепш каторага з тых кавалераў, што толькі марна парог абіваюць.

Окця
І якога ж мне бабуля за мужа ўзычыла б? Можа, Эрыка? Ці прыстойнага Паўліка, — дык жа ж не люблю я яго прозвішча — фі... брыдкае — Квіквэцкі. — А то, можа, Рэгент?

Бабуля
Што табе мроіцца, Окцю, з тым Эрыкам! Ён — граф, пан. Ён з табою бавіцца любіць, але не ажэніцца ніколі.

Окця
Пабачыш, бабуля, вось выйду за яго і буду ездзіць у карэце, будзе ў мяне свой лёкай, спаважны, барадаты, шэсць сівых коней, маёнтак. Бабуля жыцьме з намі — от жа зажывем, як у раі.

Бабуля
Засмучаеш ты мяне сваім легкадумствам, гоніш ад сябе прыстойнага Квіквэцкага, а ён так даўно цябе кахае і хацеў бы атрымаць тваю руку. Вось-вось зойме месца адваката, партыя — акурат па табе.

Окця
Ён, бабуля, кахацьме мяне яшчэ больш, убачыўшы, што й іншыя мяне кахаюць; (смяецца) вунь, стары Рэгент, і той па мне ўздыхае.

Спеў № 2

Канкурэнтаў шмат навокал,
Не злічыць, як скінуць вокам:
Той там бедны, той багаты,
Той стары, а той гарбаты.

Выбірай сабе любога:
Хоць за тога, за другога,
І той першы, і той другі

Заўжды Оксі на паслугі.

Граф — прыгожы, залаценькі,
Як наготак маладзенькі,
Павал — ф'ялчка-падплотка
А пан Рэгент — як стакротка.

Як не сядзе на наготку,
На фіялцы пчолцы месца,
А як не, — дык на стакротку,
Якась-такась утрасецца,
Якась-такась утрасецца.

Окця

Тады пайду за Рэгента і буду сабе паняй Рэгентовай: буду трымаць яго пад пантофлем, буду вадзіць яго за нос, і будзе вельмі добра. Пабачыць бабуля, як яно файна выйдзе.

Бабуля

Ай, гарэза ты, гарэза! Як пасцелеш, так і выпішся.

Окця

О, я люблю паспаць усмак, дык жа і пасцялю сабе мякка. Але — зараз пачнуць збірацца кандыдаты — цікава, хто першы падваліць? Мусіць, Рэгент.

Сцэна II

Тыя самыя і Рэгент

(у фракту старога фасону, у дзвярах)

(Старадаўні спеў)

Добры вечар вам,
Вой, ці рады нам,
Вой, ці рады, ці не рады,
Добры вечар вам!

Тандэм, маё ўшанаванне пані Рэфэрэндаровай Дабрадзейцы *(цалуе ў руку)*, як здароўе, тандэм, як здароўечка?

Окця

А! Пан Рэгент — ужо так даўно ўздыхаем па Вас.

Рэгент *(падыходзячы да Актавіі)*

Спеў № 3 *(Дуэт)*

Пацалуначак цукровы,
Праглынуць цябе гатовы,
Ах, салодкі, ах, пахучы,
Нібы ружачка калючы,
Я з табой, як зёлак польны,
Дзікі, грубы і бяздольны.

Окця
Што за шчасщечка прыпала,
Што цукерачкі мне мала!
Мой цалуначак цукровы
Праглынуць цябе гатовы!
(Разам)
Ок.: Мой цалуначак цукровы...
Рэг.: Ах, салодкі, ах, ... і г.д.

Окця
Можа, хочаш быць лапухам,
Каб рос квет мой пад табою,
А, адцвіўшы, сваім пухам
Заглушыў мой квет сабою.

Рэгент
О, ў цяньку маёй лістоты
Прыгажосць твая квітнела б,
Ні ад ветру, ні ад слоты
Ты і клопату не мела б.

Окця
А як кветак добры знаўца
Бачыць квет у цень схаваны,
Хай не тоіць ценедаўца.
Што ён проста закаханы.

(Разам)
Окця
Знішчыць лопух, вырве квецік,
Дні шчаслівыя засмеціць.

Рэгент
Выб'ю з лопуха я зуха,
Ўрэжу смельчаку з-за вуха!

Окця
Брава! Брава! пане Рэгенце, я і не думала, што вы такі адважны.

Рэгент (*падаючы карамелькі*)
Дазволь жа мне, мой ты ананасік, паслужыцца такім карамелькай, як твае
вусны.

Окця
Дзякую. (*Убок*) Во, старызна! Параўнаў мае вусны з агіднымі карамелькамі.

Бабуля (*адкладваючы панчоху*)
Годзе ўжо таго баламуцтва! Ідзі да мяне, васпане, згуляем у мар'яж — для
рэваншу табе дзве сухія і адна мокрая.

Рэгент
А ўжо ж такі, шаноўная Дабрадзейка, дзве мокрыя і адна сухая.

Бабуля

Дзве сухія і адна мокрая, у мяне на вушаку так запісана.

Рэгент (*убок*)
Трэба саступіць, хоць і не так яно было.
(*Сядаюць для гульні*)

Окця
Чую, нехта ідзе — мусіць, гэты зануда Павал са сваім гарачым каханнем.

Сцэна III

Тыя самыя і Квіквэцкі
(*крыху нясмела цалуе Актавіі ў руку*)

Окця
А, пан Павал, — якраз я чакала прыходу пана Паўла; (*жартаўліва*) пан Рэгент ужо мяне на мар'яж памяняў, пакінуў.

Павал
Пані, мусіць, графа чакае?

Окця
Пане Паўле! Не раўнуйце! Калі пан хоча ў мяне заслужыцца на ласку, прашу быць заўсёды вясёлым і паслухмяным, пан разумее?

Павал
О! Буду такім, якім пані мяне называе, абы толькі пачуць станоўчы вырак.

Окця
Што ж так пану прыспела?

Павал
Бо ўжо скоро буду адвакатам, а... а... Пані ведае, што мне потым трэба. Але ж бо я яшчэ не павітаўся з бабуляй. (*Ідзе вітацца з бабуляй.*)

Окця
Бабуля занята мар'яжам — калі б хто цяпер з гарматаў бухаў, не пачуе.

Бабуля
Дзень добры, пане Паўле.

Рэгент
Ад сарака!

Бабуля
Як гэта? У мяне ж памфіль! Што, пане, пляцеш?

Рэгент
Як гэта ў пані памфіль? У мяне памфіль з каралём!

Бабуля
Памфіль у мяне! (*Абое зрываюцца і кладуць на стол памфілі.*)

Рэгент

Ха, ха, ха, у яе мосці памфіль, але званковы, віны ж — козыр!

Бабуля

Віны — козыр? Віны — козыр, званковая казырала.

Окця (да Паўла)

Што там пан прыглядваецца да мар'яжа? Скажы лепш, што новага — што чуваць у горадзе; хоць якая там нітачка, нарэшце, толькі каб харошая, я люблю харошае.

Спеў № 4

Можа, памёр дзед, лядашчы скнара,
Што спаў на рублях, як ліхвар які,
Ссудзіць дуката, аддай таляра —
Сквапнасць такая, і сорам такі!

Сёння ж бо грошы — што свету свята,
Славіць іх захад, яму так — рукі,
Хціўцы і ноччу трызняць дукатам —
Такая хцівасць, і хцівец такі!

Сёння з сябе ўжо кожны пан-панам,
Знэндзілі край наш паны-сытнякі,
За дабрадзеіку ў нас пані Загана —
Подлая ласка, падман такі!

Павал

Хто ж бо да гэтага найбольш прыхіляецца, калі не прыгожы пол?

Паночки ў нас, сыны Парыжа,
Зірніце тут на бедны край!
Уласны край рабуюць хіжа,
Каб той парыжскі зведаць рай.

Усё чужое сёння хваляць,
Чужому Богу учту шлюць,
А ўсё сваё скубуць і ганяць
І нашай нэндзы не імуць.

Старыя полькі, нашы цноткі,
Іконы гонару мужам сваім,
У крыналінах, як какоткі,
З пунсовых вуснаў сцелюць дым.

Крычым, што цёмна ў нас, а несці
Святло сюды — пусты барыш;
Апошні грош прапіць, праесці
Вязём у светлы той Парыж.

Так, панна Актавія, цяпер ва ўсіх вас шмат пыхі і ахвоты да лішкаў; таму панны цяпер больш давяраюцца не сэрцу, а золату, і таго кахаюць, у каго грошай больш.

Окця

Дык жа прызнаеш хоць бы, пане Паўле, што яны ніколі не зашкодзяць.
Знайшоўшы мех з дукатамі, напэўна ж бо не кінуў бы яго ў ваду.

Павал

Але ж і не здабываў бы яго непрыстойнасцю і здрадай сэрцу, гэта напэўна.

Окця

Я папыталася ў вас пра навіны, навіны вясёлыя, а мы тым часам перайшлі на тэмы маралі. — Ці не ведаеце Вы, граф Эрык — у горадзе?

Павал (*незадаволена*)

Не ведаю.

Окця

Чаму гэта? Зноў рэўнасць?

Павал

А чаму б і не раўнаваць, калі я Вас ужо чатыры гады кахаю, увесь час меў пэўную надзею, а тут гэты пан Эрык...

Окця

Пан Эрык вельмі прыемны і вясёлы чалавек... але, але я да пана маю просьбу, ці пан споўніць?

Павал

Калі толькі...

Окця

Калі толькі можаш? О, зможаш! Маленькая просьба — гэта цярыліваць. Сёння я купіла сем тамоў Міцкевіча; прашу іх мне разрэзаць, бо самой мне страх як не хочацца.

Павал

І праўда — справа нудная, але я не люблю адмаўляць Вам.

Окця

Вось вам нож, касцяны, — вось праца; а я выручу бабулю ў гаспадарцы.

Спеў № 5

Павал (*разразаючы*)

‘З картаў магіі-вяшчункі,
З гучным рытмам бегучы,
Кормячы душу мне й думкі,
Можна ў неба уцячы.

Ці мяне ўзгадае ўзнёсла,
Ці звядзе на крыўдны жарт,
Што служу я ў Кнізе Боскай
Толькі на раскладку карт.

Думкі вешчыя з той кнігі

1 Вершы належаць пярэ Уладзіслава Сыракомлі.

Будзе з іншым падзяляць.
Хто ж пачуццяў маіх здрыгі
Будзе сэрцам адчуваць!

Каб жа той, пястун удачы,
Быў кахання Окці варт,
Божа, як такі дзіцячы
Жар з душы ад гэтых карт.

(Тэрцэт)

Рэгент
Боль чую нарэшце,
Аж коле ў нутры,
Мне дваццаць і шчэпця,
Мне дваццаць і тры.

Павал
Чорна ўкол, суро́ва,
Твар гарыць крывёй.

Рэгент
Рэфэрэндарова,
Гэта прайгрыш твой.

Павал
Жар душы і скруха,
Жальба, плач, канец.

Рэгент
Здаўся пан на суха,
Я ж — яшчэ гулец,
Я ж — яшчэ, я ж — гулец!

Окця
Граць — то ж бо мне дзіва.
Але веры дай:
У любві шчаслівай —
Лепей — не гуляй.

Павал *(з пачуццём)*
Ах, жыцця замала, —
Каб у ногі ўпасць.

Рэгент *(з трыумфам)*
Ах, як дасканала
Чырва йдзе у масць.

Бабуля *(нецярылів да Рэгента)*
Ах, мне нудна стала.
Скідвай, скідвай карты, васць.

Окця
Скідвай, скідвай карты,

Скідвай карты, скідвай карты,

Павал
Каб ёй у ногі, ў ногі ўпасць.

Рэгент
Мне пайшла чырвова масць.

Окця
Васць.

Павал
Ах, жыцця мне мала,
Каб да ног ёй пасць.

Рэгент
Ах, як дасканала
Чырва йшла у масць.

Окця
Ах, мне нудна з вамі,
Скідвай, скідвай карты, васць.

Павал
жыў бы мала, жыў бы...

Рэгент
Добра чырва йшла у масць.

Павал
Жыў бы, каб у ногі ўпасць.

Окця
Скідвай карты, васць.

Спеў № 5

Хай мне шчыра Павал скажа,
Што кахае дабрадзейна,
Будзе будучыня наша
Забяспечана надзейна.
Будзе будучыня наша
Забяспечана надзейна.

А пан Эрык мецьме ўцеху
З нашых досьціпаў і картаў —
Заплачу сватам за ўцеху,
Годзе смеху,
Са шляхцінкі досыць жартаў.
Бо мне шчыра Павал кажа,
Што кахае дабрадзейна,
Будзе будучыня наша
Забяспечана надзейна.
Пану Эрыку крым смеху.

Гарбуза я дам на ўцеху!

Павал
Каб ёй у ногі ўпасць.

Бабуля
Ах абодва вы нудзіце?
(да Рэгента)
Скідвай карты, васць.

Окця (*уваходзячы, да Паўла*)
Вы ўжо за працай! Як жа я ўдзячная.

Павал
Зрэшты, у мяне тут Міцкевічава балада „Люблю”. Вы, пэўна, часта яе перачытвалі.

Окця
Ах, баюся я гэтай балады. — „Юзё як асуджэнец агністы”, гэта так страшна.

Сцэна IV

Тыя самыя і Эрык

Эрык (*уваходзячы*)
Вядома, гэта вельмі страшна (*скоса пераглядаючыся з Паўлам*)

Окця
Што, пане Эрык, страшна? Альбо ж пан чуў, што я казалася? Ці ж яно добра — падслухоўваць?

Эрык
Гэтым разам я не падслухоўваў, хоць часам бывае, што й магу, але гэта толькі ў мілосных справах, з чыстай рэўнасці, бо я раўную Вас, як турак.

Окця
Гэта пацвярджае недахоп пэўнасці ў сабе, — хто пэўны, той ніколі не раўнуе.

Эрык
Колькі ж бо разоў гэтая самаўпэўненасць падводзіла! — Лепш, бадай што, быць менш упэўненым.—Але, бачу, тут усе за працай, няўжо аднаму мне занятку няма?

Окця
Вось вам занятак — забаўляйце мяне.

Эрык
Я гатовы, каб толькі здолець.

Окця
А пану ўмеласці не пазычаць, хіба што толькі ахвоты

Эрык
Вось гэтага папроку ніяк не чакаў — здаецца, я ж заўсёды быў такі шчыры і руплівы.

Окця

Дык хай мне пан раскажа, як пан бавіць час у вёсцы, — весела ці нудна?

Спеў № 6

Эрык

Ведаць ты хочаш, што там са мною?—

Карты, кнігі, тытунь, пазяхаю,
Марна забаваў розных шукаю,—
З усяго толькі нуд адзін маю.
Толькі знаходжу думкі з табою,
Што я раблю? Думкі з табою,
Ах, думкі з табою!

Окця

Дзякую — дзяку
За цукар да смаку,
Дзяку за думкі
З нуду й дакукі.
Дзяка мая на апасля,
Што пра каханне
Пад пазяханне
Да пана прыходзіць мысля.

Эрык

Ці ж можна быць такой зласлівай? Апрапо! На заканчэнне гэтай спрэчкі
заспявайма дуэцік, які апошнім разам пані так выдатна выканала.

Спеў № 7 (*Дуэт*)

Як каханых яднае лагода
У адзіным суладным акордзе,
Так на кветкі злівае прырода
Росы Божыя з кроплямі ў згодзе.

Плачуць слёзна анёлы ў небе,
Радасцю напаўняючы шалю,
Каб каханню былося лепей
З ласкі Божага мілажалю.

Нам каханне Богам спаслана,
Свет любоўю яно яднае,
Анёльская песня Асанна
Нашу ўдзячнасць Богу звяшчае.

Окця

Цудоўная кампазіцыя і музыкі і верша. Гэты апошні даказвае, што аўтар
(*кідваючы позірк на Эрыка*) прыгожа разумее каханне.

Эрык

О, пані, хто ж яго не зразумее каля цябе!

Павал

Даруйце мне, панна Актавія, што сёння не магу выканаць Ваша жаданне — я разрэзаў толькі два тамы.

Окця
Дзякую пану і за гэта, але прашу не забываць, што застаўся ў даўгу.

Павал
Пра сённяшні доўг нялёгка мне будзе забыць.

Сцэна V

Эрык (*разглядваючы Паўла з галавы да ног*)
Нічога лепшага зрабіць не мог гэты юрыст-практыкант як тое, што не вытранспартаваў; я антыпатычна не трываю гэтага чалавека.

Окця
Вельмі няправільна ненавідзець чалавека, які не даў на тое прычыны.

Эрык
Я веру ў сімпатыю і антыпатыю. (*Беручы Окцю за руку*) О, за гэтую ручку аддаў бы ўсё на свеце.

Окця
Вось я і злавіла пана на фальшы; шмат чаго пашкадаваў бы для яе!

Эрык
Згадзілася так табе быць недаверлівай? (*Убок*). А, к чортавай матары! Нешта на шлюб намякае.

Окця
Кіньма гэта ў спакоі, бо неяк заносіць на сур'ёз, а мы так любім жарты.

Эрык
А ты зласлівая пані.

Бабуля (*перап'яняючы*)
Васпанства на пустое панесла, а я тымчасам Рэгента абгуляла, бо то ж Рэгент зусім у карты не ўмее.

Рэгент
Умею, пані Дабрадзейка, умею, здараецца і найлепшыя гульцы прайграюць (*да Окці*), асабліва калі ўмелец закаханы; але затое, прайграваючы ў карты, павінен быць шчаслівы ў каханні.

Окця
Так і прымаўка кажа.

Рэгент
А то ж, мой ананасік, што на гэта скажаш,—га? (*паказваючы на Эрыка*) А яму не вер! Гэта пустамеля, баламут — звычайны маладзён.

Окця
Толькі такія, як пан Рэгент, не баламуцяць.

Рэгент

Праўда, праўда, мая рыбка, — у такіх каханне багатае на будучыню. На твой рахунак прайграў бабулі ў мар’яж за гэты год 22 злотыя — ты павінна мяне за гэта ўзнагародзіць сваім каханнем.

Окця

Што ж, пан Рэгент ацэньвае маё каханне ў дваццаць два злотыя ў мар’яжы? Гэта затанна! Трэба, прынамсі, прайграць тысячу.

Рэгент

Тысяча, тысяча — гэта задорага!

Спеў № 8 (*Дуэт*)

Окця

Злотых тысяча — нямнога,
Не цана, дальбог, такая
За любоў, ды помні строга
Той, хто ў старасці кахае.

Рэгент

Злотых з два прайграю ў карты
За любоўныя мілосці,
А каб тысячныя страты?—
Май хоць трошкі, май літосці!

(*Разам*)

Окця

Скнара лысы, сівы, стары,
За мілосць бярэш таляры,
Хочаш мець з маёй мілосці! —
О, не буду мець літосці

Рэгент

Грош, здабыты ў твару поце,
Марнатраўнасці, дурноце
Хочаш, каб прайграў з мілосці?—
Май хоць трошкі, май літосці!

Рэгент (*беручы шапку*)

Мне пара ўжо, тандэм, ісці;— маё ўшанаванне пані Дабрадзейцы. (*Да Окці*)
Пачакай ты, гарэза, зышчу з цябе гэта з працэнтамі.

Окця

Які пан Рэгент ласкавы!

Сцэна VI

(*Тыя самыя, апрача Рэгента і Бабулі, якая выходзіць у свой пакой*)

Эрык

Ха, ха, ха! Гэты арыгінал пазабавіў мяне сваім каханнем; спаборнік ён не страшны, бо залатоўкамі яе мерае.

Спеў № 9 (*Дуэт*)

Окця
З рэгентай смех мне, смех з іх намогаў:
Вечна ў любові лысы мужчына
Сведчыць на вернасць іменем бога
І пацвяджае каханне сваімі грашыма.

(Разам)

Окця
А ці не смешаць тыя, панове,
Што сабе цацкай заводзяць любу, —
Сэрца пустое, іх безгалоўе
Клічуць кахацца, а не да шлюбу.

Эрык

Што за думкі пра шлюбы і вернасць!
Ці ж каханне само не пашлюбіць?
О, святая мужчынская беднасць, —
Сэрца дваіное і дзвюх палюбіць.

Эрык

Мушу на хвілінку пакінуць пані, каб з яшчэ большай радасцю цябе павітаць.

Окця

Тады — да мілага пабачэння, пане Эрык.

Эрык

Да пабачэння, дарагая панна Актавія. — Як соладка чуць гэтыя словы з тваіх вуснаў. *(Выходзіць)*

Сцэна VII

Окця *(адна, задуменна)*

Ён, мусіць, сапраўды кахае мяне... бедная, ён багаты і ганарысты... Але з майго боку гэта недарэчна, што цешуся пустымі мроямі...

Пан Павал з нейкага часу рашыў далей не чакаць і атрымаць станоўчы адказ. Лічу, што вельмі надобрым вокам паглядае на нашыя стасункі з Эрыкам. *(Станоўча)* Што ж рабіць? Трэба рашаць. — Пайду ўжо за Павала, — пан Бог з вамі, панове! Прынамсі, там моцна яго засмучу, — хоць гэта і не надоўга.

Сцэна VIII

(Уваходзіць служанка)

Юлька

Ліст паненцы — просяць адказу *(выходзіць)*.

Окця

Ліст мне — ад Паўліка. Што ж бы гэта азначала? Можа, дэкларацыя?
„Дарагая панна Актавія, цешу сябе спадзяваннем на ўзаемнасць панны ўжо чатыры гады, але дагэтуль пэўнасці не маю. Хацеў бы пачуць вырак пра мой далейшы лёс. Ужо зрабіўшыся адвакатам, я мог бы табе, Пані, забяспечыць прыстойны быт. Шчасце тваё, пані, ад цябе самой залежыць. Паўжывы чакаю, пані,

твайго выраку, які мяне забіць альбо ашчаслівіць можа. Не адкладвай адказу — з гэтай хвіліны мінулы робыцца неперажытымі стагоддзямі.

Абагаўляючы цябе, Павал”.
Бедны Павал! Як шчыра кахае мяне.

Спеў № 10

Павал шчыра мне даводзіць
Вернасць сэрца вельмі рэўна:
Хай рука мая ўзнаградзіць —
Наша прышласць будзе пэўнай.

З панам Эрыкам — жыць сыта,
Я спыню яго цацанкі;
Дам адлуп яму — і квіта,
Досыць жартаў са шляхціцкі!

Павал шчыра мне даводзіць... etc.
З панам Эрыкам — жыць сыта... etc.
Дам гарбуз яму — і квіта!

Абвясчу бабулі, што я рашыла выйсці замуж. Бабця! Бабця!

Сцэна IX

(Уваходзіць Бабуля)

Бабуля
Пэўна, зноў нейкая просьба?

Окця (цалуе ёй у руку)
Я ўжо іду замуж — ужо рашылася.

Бабуля
Толькі з розумам, Окцю, без шалапуцтва і бзікаў, памятай, што гэта на ўсё тваё жыццё.

Окця
Памятаю, бабулька, — гэта не шалапуцтва. Павал зрабіў прапанову — (падае Паўлаў ліст) будзе ўсё, як ты хочаш. Я павінна адпісаць яму. Ах! Але ж гэта трэба напісаць працула, а тут бяда з маёй канцылярыяй: ні пяра, ні паперы; (глядзіць у чарніліцу) у чарніліцы суха (збірае для пісання ўсё патрэбнае). „Каханы Паўле!” — ну, неяк накрэмзаю, хай сабе на здароўе чытае. (Напісаўшы) Юлька! (Юлька ўваходзіць) Перадай гэты ліст пасланцу. (Да бабулі) Каб ужо Бабуля маімі жаніхамі не пераймалася.

Бабуля
Годзе ўжо баламуцтва — пара было нешта рашыць. Пасля маёй смерці...

Окця
Вечна Бабуля пра смерць, — я зноў заплачу.

Бабуля

Не плач, больш не плач, а лепш займіся працай. Альбо пачытай што, бо мне трэба ў горад. (*Выходзіць*).

Сцэна X

Окця

Як гэта ўсё прыме пан Эрык, калі скажу яму, што я нарачоная і неўзабаве буду жонкай іншага? (*Праз хвіліну*) Ах, вось усё і закончылася! (*Задумліва*):

Спеў № 11 (*Раманс*)

Дзякуй вам, былыя мае парыванні,
Дзякуй вам, вёснаў усмешкі і мары,
Дзякуй вам, радасці дні у каханні,
Дзякуй надзеям, о! Святыя чары!

Цьміцца мне сёння былое няясна,
Мой абавязак — адпрэчыць сваюлю;
Няхай адляціць яно, нібы ў вырай птаства,
А я прыму мне спасланую долю.

Канец I акта

Акт II

Сцэна I

(*Сад, з аднаго боку акно і балкон з дзвярыма ў пакой Рэфэрэндаровай*)
(*Эрык адзін, спявае. Актавія паказваеца пад канец спеву.*)

Спеў № 12 (*Серэнада*)

Актаўя, сэрца квет, душы суцешка!
Пасланы з неба праменьчык мой;
Ах, да жыцця абуджае ўсмешка,
І зачароўвае позірк твой.
Ах, да жыцця абуджае ўсмешка
І зачароўвае позірк твой.
Ах, да жыцця абуджае ўсмешка,
І зачароўвае позірк твой.

Глянеш ты — жыць мне! Не глянеш — не!
Слязьмі ўмыў вочы з табою ў сне,
з табою ў сне, з табою ў сне.
Дык дары позірк і усміхайся
Вокам кахання, маёй слязой.
Цеш маё сэрца і грэй, не кайся,
І скажы: Окця, — навек з табой!

Окця (*выходзячы ў сад праз балконныя дзверы*)
Брава! брава! Пане Эрык! Дзякую пану за прыгожую серэнаду, але
я ўжо пану не скажу „любы, ах, буду твая”...

Эрык

Ах, любая, скажы мне — чаму?

Окця (*у задуменні*)

Мы павінны ўжо забыць пра сябе, я — нарачоная. — Неўзабаве буду жонкай іншага.

Эрык (*сумеўшыся*)

Што ж гэта? Пані заручаная? Неўзабаве жонка іншага? Што гэта за перамена? Нічога пра гэта пані сёння мне не казала.

Окця (*уздыхнуўшы*)

Усё скончана, — пан Павал, які столькі гадоў мяне шчыра кахае, сёння абвясціў мне, і я... аддала яму руку.

Эрык

Нічога не разумею... так раптам... (*іранічна*) — Мы ж абодва мелі надзею, — ён мае тваю руку, але хто ж валодаў каханнем тваім? О! Гэтага ніхто з нас не ведае... І ты не ведаеш, бо ты нікога не кахала.

Окця (*са слязьмі*)

Хай так і будзе! (*плача*)

Эрык (*сам сабе*)

Але ж твае слёзы..., калі б яна сапраўды не кахала... Актавія, скажы, ах, скажы..., ты яго не кахаш?

Окця (*аціраючы слёзы*)

Цяпер мушу і павінна кахаць яго!

Эрык

Павінна яго кахаць? Ты плачаш, ты робіш сябе ахвярай, хочаш загубіць сябе, мела мяне за нягодніка... (*кленчыць*) О, прабач мне, прабач і будзь маёй навекі!

Окця (*неспакойна... вагаецца, падымаючы яго з каленяў*)

Эрык, я заўсёды лічыла тваё каханне да мяне за жарт.

Спеў № 13 (*Рэчытачый і дуэт*)

Эрык

Яднае каханне,
Забудзь пра былое,
І шчасце настане —
Мы ў шлюбе абое.
(*Разам*)

Былое прапала,
Настала яднанне,
Вясёлкай заззяла
Шчаслівае ранне.

Окця (*трывожна*)

Мы забыліся... а зараз сюды прыйдзе пан Павал... няшчасная гэта будзе хвіліна. Ідзі, Эрык, магло быць і нешта іншае паміж намі — я гэтага так баюся...

Эрык

Будзь здарова, каханая Окця!

Окця

Будзь здаровы, дарагі Эрык! (*выходзяць, яна праз балконныя дзверы*)

Сцэна II

(*Замена: на пакой з I акта*)

Окця (*уваходзіць, весела*)

Спеў № 14

Ой, магуты ўладных колаў,
За гонар нам вельмі рады,—
Ці прыходзіць вам у голаў,
Што здалі вы лейцы ўлады?

Калі мы трошкі вас папесцім,
Сваіх каханкаў вам пакажам,
І ў лік найлепшых слугаў змесцім,
Як бараноў вярхоўкай звязам,
Ой, магуты... etc., etc.

Вось тады мы свет распесцім,
Клопатаў не паспытаем, —
Заквітнее век нявесцін,
Прыйдзе эра залатая!
Ой, магуты... etc., etc.

Сцэна III

(*Уваходзіць збянтэжаны Павал*)

Окця (*сама сабе*)

Ах! Гэта Павал... палухае мяне гэта спатканне.

Павал

Даруе мне пані... ці быў тут граф Эрык хвіліну таму назад?

Окця (*сумеўшыся*)

Навошта пан пытаецца ў мяне пра гэта?

Павал

Мне здавалася, што гэты нахабны граф выходзіў з гэтага пакоя і пазіраў на мяне з такой пыхай, што я дагэтуль не магу дадумацца, што магла азначаць тая яго трыумфальная міна.

Окця (*надзьмуўшыся*)

Прашу так не гаварыць пра пана Эрыка. Вы мяне гэтым абражаеце.

Павал (*уражана*)

Гэтым я абражаю пані?

Окця
Так, бо Эрык мой нарачоны.

Павал (*здзіўлена*)
А толькі што напісаны ліст?

Окця (*сумеўшыся*)
Пан можа яго знішчыць, бо... паміж намі ўсё скончана.

Павал (*затуляе твар рукамі*)
О лютая, бессардэчная жанчына!

Окця (*сама сабе*)
Ах, калі ўжо скончыцца гэта рамантычная сцэна.

Павал (*з жалем*)
А пані хацела б гэтую камедыю, якую грала чатыры гады, закончыць за хвіліну.
—О, не, камедыя закончыцца драмай, — а гэтая драма са слязьмі, вечным жалем і будучай пакутай.

Сцэна IV

(*Бабуля ўваходзіць з бакавых дзвярэй*)

Бабуля
Што гэта за парадкі за такія?.. маёй унучцы ў маім доме! Як, васпане, смееш у маім доме чыніць непрыемнасці і пагрозы, — чуеш, васпане?..

Павал
Бо надта ж пекна пані выхавала сваю ўнучку.

Бабуля
Што ж бо, васпане, хочаш падаць мне навуку, дакуль гэтак будзе? Выбірайся, васпане, прэч з майго дома! (*праводзячы за руку Окцю, якая стаяла збоку, выходзіць*).

Сцэна V

Павал (*адзін, ходзячы па пакоі*)

Спеў № 15

Кажуць, што мы тарбахваты,
Кожны бо пасагу прагне,
Кожны пнецца, пнецца, як наняты,
Дзе манетай тлуста пахне.

Гэта праўда, не пярэчу,
Толькі з жалем вызнаць мушу:
Не лічу пасаг злой рэччу,
Як бяром з ім злую душу.

Зрэшты й лепшая палова,
Што была нам, як анёлы,

Кажа: замуж, замуж я гатова —
Файны!.. Шкода, што так голы.

Мала цноты, шчасця мала,
Бо свет — біржа, людзі — дурні;
Толькі грошы, грошы дай за жонкай,—
Лезьце, дурні, на катурны.

Той, хто губы на багацці
Раскапыліў, — муж ці жонка—
Абярэмак шчасця страціў, —
Ат, нягеглая душонка!

(*Гаворыць:*) Я не адчуваю на душы гэтага грэху, але стаўся жалю вартай ахвярай яго. Як што я так яе кахаў, што прысвяціў бы ёй цэлае жыццё, цяпер пакараны на карысьць бляску золата... Што ж мне застаецца? Ведаю... о, ведаю! Магу цяпер сказаць словамі Фрэдры: „Тым, чым цяпер сэрца песціць, тым найбалесней забадаю”. (*Выходзіць, схіляючы капляюш*).

Сцэна VI

(*Бабуля і Окця уваходзяць з бакавых дзвярэй*)

Бабуля
Такі ўжо выйшаў!.. чулі такое!..

Окця (*расчулена*)
Супакойся, бабулька, даражэнькая, гэта можа зашкодзіць твайму здароўю...
прабач унучцы

Бабуля
Гэта ж трэба, у маім доме казаць такое мне, пані Рэфэрэндэровай! Майго
нябожчыка мужа ўсе так шанавалі, а я, бачыце, не ўмею выхоўваць унучку!?

Окця (*пняшчотна*)
Вой, лепш, бабуля, трэба падумаць пра мае вясельныя строі.

Бабуля
Пэўна, што трэба. — Ах, але ж на гэта пойдзе шмат грошай.

Окця (*з усмешкай*)
Ці ж бабуля на ўнучку пашкадуе грошай?

Бабуля
Ну, што ж тут паробіш — такі не пашкадую. Толькі ўжо сама займіся тымі
строямі.

Окця
О! Абы каб бабуля грошай не шкадавала, а я ўжо патраплю, куды іх прыстроіць.

Сцэна VII

(*Тыя самыя і Цыта, разносчыца тавару*)

Окця
Якраз у самы акурат і Цыпа э'явілася.

Цыпа
Дзень добры, пані, дзень добры, паненцы.

Спеў № 16

Я чула, паненка віходзіт за ггаф,
Такога пекны інтэгас згобіла,
Такога шчаслівы, ай вай мір, — во! тгаф!
Што ж чэснік наўмысна на то пгыбіла.

Віпгава стгашэнна мі зробім, ай гвалт,
Іткі тут з Мігу рарытны спговадзу,
Атласув як штоф — сто фалбан, сто фалд,
Шмуклега паненцэ загаз спговадзу.

Бо гдзе то паненка такога пекнога
Відаваць за такі, ай вай, паскудны члэк,
Такей графіні, ах! За Квіквэцкога
З адвакатаў югысты, а фэ гей авэк!

(Цалуе Окці ў руку, тая хустачкай выцірае)

Віншуем паненцы такога ўбганя, каб паненка біла ггафіня багата, здагова і
вэсёла...

Окця
Дзякую, дзякую, мілая Цыпа!

Цыпа
Зэбы, пгынамсі, утагавала ад паненкі — хай паненка здаговенька будзе, калі
Цыпа не сёня, бо сёня нема часу, пгыйдзе заўтга з гана.

Спеў № 17

²Раскупляйце ласкава,
Дастваць — мая спгава:
І фганцузкіх атлясаў,
І шмуклегскіх кутасаў,
І убганя на гловэ,
І кгынолін сталёвэ,
Як то загаз на модзе,
Дзесяць локці ў абводзе,
Бегдычоўскія шалі
З новамодных жугналі,
Маю дзеткам убгане
Хай у доме зостане,
Запас беды не чыні,
Я для пані ггафіні
Узо на мое сумлене
Аддам па ўласнай цэне.

2 Спеў № 17 аж да канца сцэны належыць пяру Уладзіслава Сыракомлі.

Окця (*Дуэт*)
Ну, да заўтрага, каб поўна
Зробіш добрых спраў.

Цыпа (*гледзячы на Эрыка, які ўваходзіць*)
То паніц мне! То пэгсона!
То пгаўдзівы ггаф!

Окця
Прагнасці без меры ў скнары —
Выпадак, як кажуць — траф!

Цыпа
Я за бэсцань дам тавагы;
То пгаўдзівы ггаф!

Окця (*далей разам*)
Што за трапны траф!

Цыпа
Што за ясны ггаф!

Окця
Столькі добрых спраў.

Цыпа
Ой ггаф! Ой ггаф!
То пгаўдзівы ггаф! (*Выходзіць*)

Сцэна VIII

(*Тыя самыя без Цыпы. — Уваходзіць пахмурны Эрык*)

Окця (*да бабулі*)

А вось і пан Эрык! Хай бабуля пра тое, што адбылося, яму не напамінае.

Бабуля
Добра, добра — я пайду ўжо. Гэта рэч законная; балабоньце сабе дасхочу, адны.
(*Да Эрыка, які падыходзіць*) Як жа здароўе пана графа? — нешта блага выглядаеце,
хай пан сядзе.

Эрык
Дзякую, пані, — не найлепшае.
(*Бабуля выходзіць, Эрык сядзе, Окця бярэцца за працу*)

Окця
Нешта пан Эрык сёння ў такім гуморы, у якім я пана дагэтуль не бачыла.

Эрык
Вядома, бо яшчэ ніколі я не быў у такім смешным становішчы, як сёння.

Окця
Разумею... Шкадуеце за свой учынак? Хвілінны запал, праўда?

Эрык

Шкадую? Можжа... аднак пані лепш заўважае чужыя правіны, чым прызнае свае...

Окця (*апускаючы вочы, старанна гафтуе*)

Я, здаецца мне, не перад панам завінавацілася — няма ў чым таіцца і ні ў чым прызнавацца.

Эрык

Гэта не віна, гэта заслуга пісаць такія лісты (*кладзе ліст каля яе*), прызнаю... заслуга. Але толькі перад тым, каму яны былі пісанья, хай той і дзякуе.

Окця

Але ж гэта з ласкі пана Паўла.

Эрык

Ха, ха. Ха. Якія ж яны пакручастыя шляхі лёсу! Хвілінай назад ён быў найлюбімейшым Паўлікам у закаханай Актавіі!

Окця

Пане Эрык, досыць гэтага; я і так ужо балюча пакараная! (*напаўголасу*) Боль гэты назаўсёды застаецца ў маім сэрцы.

Эрык

У сэрцы, як у абрабаваным касцёле, дзе толькі ветру гуляць вольна, і ні за што там не чапляцца. Але годзе гэтага, я не хачу, кабы ты была залішне пакараная. Яшчэ хачу падаць пані руку і выцягнуць яе з гэтае багны.

Окця (*з гонарам*)

Я ні ад каго не хачу сабе літасці, асабліва ад пана. За свае правіны сама і адказваць буду.

Эрык (*зняйкавейшы*)

Гэта не літасць, а просьба да цябе, пані. Павал цябе кахае, ён не такі ганарысты.

Окця (*кланяецца яму*)

Я лічу панава пасярэдніцтва тут больш непатрэбным. (*Выходзіць*).

Сцэна IX

Эрык (*адзін*)

Пасярэдніцтва нешта не ўдаецца; яшчэ добра, што я сам выблытаўся з гэтай сеткі... небяспечая рэч — гэтыя любошчы. Адспяваўшы гішпанскую серэнаду, распалены рэўнасцю мала таго, што загразнуў і з Дон Жуана ператварыўся ў Дон Кіхота... Чалавек са становішчам меў бы з гэтым мезальянсам вялікі клопат, а юрыст-практыкант — гэта зусім іншае: а bon chat bon rat — будзе пара адпаведна. Але ж вось і сам Амфітрыён на падыходзе.

Сцэна X

(*Эрык; уваходзіць задумены Павал, несучы перад сабою невялікі партрэт*)

Спеў № 18

Вось гэты вобраз, што зрок мой так песціў,
Горыччу сёння ў душу западае,
Я яго ў памяці меўся пранесці,
Мне ж пагражае ён мукай Тантала.

Бывай жа; сведка ўздыханняў рэўных,
Сведка надзеяў маіх лядашчых,
Бедны закладнік прысягаў дарэмных,
Шчасцем ашуквалі вы запрапашчым.

Што ж, закаханы, прымаючы ў сэрца
Вобраз жаданы, адчуць я не здолеў,
Што з чорным крэпам жалобы зліецца
Мара мая і пакрыецца болем.

Мары мае пра абдымкі, бывайце!
Мне ж хай застануцца ўцехаю крозы,
Іншым хай свеціць салодкае шчасце,
Я ж захаваю сабе толькі слёзы.

(Кладзе партрэт на стол)

Эрык

Бачу, я быў сляпы. Не змеціў, каб Вы мелі патрэбу ў каханні, я ж толькі прагну багацця і сваёй значнасці.

Павал *(гнеўна)*

Як бачу, пан дазваляе сабе жарты.

Эрык

О! Якія тут жарты! — Тое, што здарылася, было памылкай, прыпісвайце яе не сэрцу, а маладосці панны Актавіі. Давайце разгледзім гэта дакладна, і я ўпэўнены, што пан пераканаецца ў шчырасці маіх слоў.

Павал *(сам сабе)*

Балючая гэта для мяне знявага, аднак я хацеў бы, каб гэта было праўдай *(выходзіць)*.

Сцэна XI

(Юлька ўваходзіць з сурвэткай у руцэ, ківаючы галавою)

Юлька

Страх, што робіцца! Здавалася б, я даволі ўвішная, аднак, далібог, нічога не ўцяплю, сёння ў нас судны дзень, пані засмучаная, паненка плача. Вой, гэтыя мне паненкі! Не ўмеюць свайго шчасця шанаваць: прыгожа ўбіраюцца, сядзяць на мяккіх крэселках, памадзяцца пахучымі масцямі, не так, як мы аляямі, і маюць па некалькі жаніхоў на выбар. Во, дзе жыццё, не як нашае. *(Устае і прыкладвае палец да галавы)*. Што сабе думае гэты стары Рэгент? І ён тут увіваецца каля нашай паненкі. Але ж не па кату сала, нічога з такога гандлю ён не ўварве... А тут яшчэ і на мяне ласым вокам пазірае, не размінецца, не зачашіўшы, такі і муж з яго будзе, старызна... затое багаты, калі б памёр, пайшла б сабе за маладога. Як кажуць: удовы — гэта хлеб гатовы. Ат, каб жа на тое пасватаўся... што ж тут доўга перабіраць. Адзін жаніх і той — маркёр каля більярда, дык дзякую вам за такога мужа, каб цэлую ноч

ля бiльярда круціўся. Зараз і Рэгент падыдзе, пачне заляцацца (*напраўляе на сабе фартушок*). Трэба яго ўзбаламуціць.

Спеў № 19

Юлька
Трошкі клыбаты,
Трошкі гарбаты,
Лысы практычна,
Хоць рамантычна.

Я пасоблю яму распрастацца,
Толькі б ягонаю жонкаю стацца.

Рэгент любёны,
Абагаўлёны,
Сэрцам пацёрты,
Кволы, падзёрты.

Трэба залатаць і накрухмаліць,
Адпрасаваць і на ногі паставіць.

(*Уваходзіць Рэгент і спыняецца ў парозе*)

Юлька
Юлька Шпітоўна
Кожнаму роўня,
Пані гатова,
Як Рэгентова!

Ў першых лаўках сядзецьме ў храме,
Як і належыць шляхетнай даме!

Рэгент
Горшчычак гладкі,
А ў ім аладкі,
Смакам прыкметна,
Хоць ненаедна.

То ж пра мяне — у маналогу,
А я падпяваю каля парогу.

Сцэна XII

Рэгент (*падыходзячы*)

А мой ты гаршчочак паліваненькі, як жа ты мне даспадобанькі. У мяне сімпатыі да такіх кухарак, як ты (*хоча прыціснуць яе*).

Юлька
Што? Кухарак?

Рэгент
Бач ты якая натурыстая! Хіба ты не ведаеш, што кухаркі — самыя пяшчотныя істоты на свеце?

Юлька
Я толькі тое ведаю, што я не кухарка.

Рэгент
А хто ж ты такая, калі не кухарка?

Юлька
Я — дзяўчына і баста.

Рэгент
Дзяўчына... дзяўчына — гэта вельмі агульна сказана, вось я — я чалавек памяркоўны, і на такія дробязі не зважаю. Дазволь жа мне пацалаваць цябе салодкай бусенькай...

Юлька
О! Нічога з гэтага не будзе.

Рэгент
А як жа інакш я засведчу сваю любоў?

Юлька
А як звычайна — пацалункам у руку (*працэвае руку*).

Рэгент
Чулі мы тое... якая заўзятая!

Юлька
Ай, кінце, пане, свае залёты, бо ўсё марна, ідзі лепш, пане, заляцайся да паненкі... о, там такія авантуры, каб толькі пан ведаў.

Рэгент
Што за авантуры? Практыканту — ад варот, а графам — заглядаюць у рот, невядома яшчэ, што будзе.

Юлька
Ужо мне здаецца, што і яму канцы, так што перад вамі чыстае поле.

Рэгент
Аж тааак?

Юлька
Вось так, пайду далажу, што пан прыйшоў, што чакае.

Рэгент
Пачакай! Пачакай!

Юлька (*уцякаючы*)
Няма мне калі (*выбягае*).

Сцэна XIII

Рэгент (*адзін*)
Значыцца, тааак, маё вам шанаванне. Я, тандэм, гаспадар пляцоўкі. Падкіну

добрага штурму, здабуду крэпасць і падыму над ёю сцяг перамогі.

Спеў № 20

З перцам да бабы,
З колам да жабы,
З кіем да мух —
То мне Рэгент, то мне зух!

Ці у тандрэсах,
Ці ў інтарэсах,
Лёткі, як пух —
То мне Рэгент, то мне зух!

Ў справах міласці,
Як бы без косці —
Спрытны мой рух —
То мне Рэгент, то мне зух!

Сцэна XIV

Окця (*уваходзіць*)
Пан Рэгент, як бачу, у шчаслівым гуморы.

Рэгент (*цалуе ў руку*)
О так, мой анёлак, у адмысловым, у радасным гуморы.

Окця
І што ж спрычыніла такую радасць?

Рэгент
Надзея на трыумф майго сэрца ў маім так доўгатрывалым каханні да цябе.

Окця
З чаго ж такая надзея?

Рэгент
О! Не прыкідвайся, мая кветачка, не прыкідвайся, тым жа двум ты дала адлуп — застаўся я адзін. (*Укленчвае*) Адзін з самых сталых тваіх сэрцапаклонцаў... Аддай ужо мне тваю новую пяшчотную ручку, каб я за яе павёў цябе да алтара і пасадзіў на градах майго сэрца гэта самы духмяны квецік.

Окця
Але гэты духмяны квецік мае шмат калючак, якія могуць параніць расквечанае шчасце Рэгента.

Рэгент (*з усмешкай*)

О! Хай раніць, абы толькі рос на маіх градах (*пры гэтых словах уваходзяць Эрык з Паўлам і затрымліваюцца ў дзвярах з усмешкамі*).

Сцэна XV

Эрык

Стрымай свае чулыя запалы, пане Рэгенце.

Рэгент (*сумеўшыся*)

Назола! Чаго сюды чорт іх укруціў! Я ж быў так блізка да мэты.

Эрык

Я пераканаў пана Паўла ў памылковасці яго падумкі, і ён просіць у пані прабачэння.

Павал (*кленчыць*)

Пані! Ці магу я спадзявацца на такое шчасце, якое ў мяне хвіліну таму так несправядліва вырвалі.

Окця (*падумаючы яго*)

Гэта я павінна была б прсіць прабачэння, дык даруй жа, пане Паўле, за блазенства маладосці, якое навучыла мяне, што не за ўсім, што здалёку блішчыць, угоньвацца варта.

Павал

Дык, значыцца, зноў шчасце да мяне вяртаецца, і я буду мець тваю руку, Актавія?

Окця

Калі яна табе для шчасця, дык вось яе маеш, пане Паўле, а мне трэба апраўдаць твой давер. (*Да Эрыка*) Мы ж пане графе, павінны ўзаемна павіншаваць сябе, што лёс развееў тое, чым несур'ёзнасць мелася нас спалучыць.

Рэгент

Во, тандэм, скруціла!

Окця

А пану, пане Рэгент, калі сэрца і руку аддаць не магу, аддаю пачуцці сяброўства, якія ўжо пану больш за каханне пасуюць.

Рэгент

Вось табе і маеш! Трэба ж было столькі часу змарнаваць, мілы грош той бабе ў карты прасадзіць, каб атрымаць такую кампраметацыю пачуцця і сяброўства чужой жонкі, — мне гэта ўжо не абыходзіць.

Сцэна XVI

(*Тыя самыя, бабуля і Юлька*)

Окця (*беручы Паўла за руку, падыходзіць да бабулі*)

А бабулька хай дасць дабраславленне нашым заручынам.

Бабуля

Дык нарэшце! Хвала Богу, што хоць гэтым разам усё скончыцца! Будзьце шчаслівыя, дзеці мае!

Эрык

А мы з табою, шанюўны Рэгент, зусім тут непатрэбныя, хадзем шукаць новых прыгодаў, якія, бадай што, як і гэтая, закончацца шчасліва.

Спеў № 21

Пачуцці табе — старыя штандары,
Лунаюць яны па-над крэпасцю ўзятай;
Іх вешаеце на знак ахвяры
Пры подумцы пра пераможнае свята.

А сэрца — карчма, дзе гасцей багата,
Ды ненадоўга, бо заўтра ўжо з'едуць,
Гасцям сённяшнім — прыяцелькай хата,
А любасныя заўтра пад'едуць.

Хітрыя вочкі і свецяцца здрадна.
Як? Што? — „не кахай-каханне” — благаюць,
Бо кахаю я, кажучь, так зладна,
Ды асцярожна. — Хто? Не называюць.

А там ручка беласці снежнай,
Поціск якое любоў прадвяшчае,
Кожнага цісне любоўю бязмежнай,
Гэты ціск — нічога не азначае.

А калі панна разлічыць дакладна,
Паводле формулаў біномаў Ньютана,
Што да замужжа ёй вельмі панадна
Каханкай пабыць, хай не нарачонай.

А пераможа ды станецца „жонай”, —
Былы каханак возьме мужаву ролю,
Акрыўшы чало жанацця каронай,
І смехам рогі, каб не выць ад болю.

Павал і Окця (*разам. Тэрцэт*)
Ціхая ж любасць шлюб верны яднае,
Можа усталіць рад дзён шчаслівых,
Хоць лёгкая хмарка сёй-тое марае,
Ды ад святла нікне здань хмар зласлівых.

Эрык
А пераможа ды... etc.

(Тым часам Рэгент перамаўляецца з Юлькай, а калі пад канец дуэта заслона пачынае апускацца, выбягае на авансэну і крычыць работніку сцэны:)

Рэгент
Atande! Atande! Прашу не апускаць заслону: яшчэ і я нешта сказаць маю.
(Спявае, трымаючы пад руку Юльку).

Спеў № 22

Панове, я знаю: вашы намеры —
Выйсці раней, чым завершым кунштукі;
Не ўсе ж дачуюць, бо бразгаюць дзверы,
А Рэгент гатовы ж даць добрай навукі.

А калі б выйшлі вы, хто б з вас уведаў,
Што з Рэгентам станецца ў канцы штукі?
Ні смуткаў, ні радасцяў, ані бедаў, —
Хто б меў ад Рэгента добрай навукі?

А хто застаўся, таму ёсць нагода
Спазнаць сэнс падзеі з добрае волі,
Наведаць вяселле, якое „пан млоды”
Зладзіць не дома ў сябе, а ў касцёле.

Я, хто з Бабуляю рэзаўся ў карты,
Што для стану майго і ўзросту важна,
Сам лічу, што ў шлюбных гульнях я варты
Закончыць партыю толькі мар’яжна.

Хоць плачце, ці скачце — не беспрычинна:
Апошняя ўзятка мне адмыслова;
Чырвовая дама гэта дзяўчына
Больш не кухарка, — пані Рэгентова!

Канец